

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ ดำเนินการในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา โดยศึกษาตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยนำกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น CBR มาใช้ในกระบวนการสร้างการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างเครือข่ายภาคประชาสังคมเพื่อร่วมพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 2) ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานสำหรับพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 3) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมรดกวัฒนธรรมเมืองบางซ่ง โดย 3.1) ศึกษาโครงสร้างและรูปแบบหลักสูตรท้องถิ่นมรดกวัฒนธรรมเมืองบางซ่ง 3.2) กำหนดประเด็น กรอบ และเนื้อหาสาระของหลักสูตร 3.3) ศึกษาแนวทางการนำหลักสูตรท้องถิ่นมรดกเมืองบางซ่งไปใช้ และ 4) ศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตร

ผลการวิจัยพบว่า เป็นโครงการที่มีศักยภาพและสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ เกิดเครือข่ายนักวิจัยชุมชน 29 คน จากการสอบถามผู้ปกครอง นักเรียน ผู้นำท้องถิ่น พระ ปราชญ์ชาวบ้าน ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา พบว่า เรื่องที่ต้องการให้นักเรียนเรียนรู้เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยคือ 1) ประวัติความเป็นมาของเมืองบางซ่ง 2) อาหารพื้นถิ่น 3) ประเพณี 4) โบราณสถานที่สำคัญ 5) ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง 6) พุทธศาสนากับเมืองบางซ่ง ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำนานความเชื่อ 7) ระบายวารัศรีเมืองบางซ่ง 8) โบราณวัตถุ และ 9) ศิลปวัตถุ

ผลการพัฒนาหลักสูตร ได้โครงสร้างของหลักสูตรที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ดังนี้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - ประวัติศาสตร์ 10 ชั่วโมง - บายศรี 5 ชั่วโมง - แกงหยวก 5 ชั่วโมง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - ประวัติศาสตร์ 10 ชั่วโมง - บายศรี 5 ชั่วโมง - ขนมลูกปรัง 5 ชั่วโมง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 - ประวัติศาสตร์ 10 ชั่วโมง - บายศรี 5 ชั่วโมง - ยาตำ 5 ชั่วโมง ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรและองค์ประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้ฉบับร่างโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า หลักสูตรที่พัฒนามีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้ ผลการศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตร ในภาพรวม พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยคือ ก่อนนำหลักสูตรไปใช้ ครูผู้สอนควรศึกษารายละเอียดต่างๆ ของหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรให้เข้าใจ เพื่อให้สามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุด ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง พัฒนาทักษะกระบวนการกลุ่ม กระตุ้นให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น และพยายามให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอย่างทั่วถึง ระยะเวลาในการใช้หลักสูตรอาจจะมีการยืดหยุ่นได้ ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของครูผู้สอน ควรใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์มากที่สุด เพื่อสร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของผู้เรียน ควรมีการวัดและประเมินผลครบ 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย ตามที่หลักสูตรกำหนด ควรมีการจัดนิทรรศการหรือจัดกิจกรรมให้เด็กได้แสดงฝีมือ แสดงผลงาน จะทำให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง มีความภาคภูมิใจในท้องถิ่น เห็นความสำคัญของตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาและสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านต่างๆ ต่อไป ควรมีการวิจัยเพื่อติดตามผลการใช้หลักสูตร ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและผู้เรียน ควรมีการทำการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในเนื้อหาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับท้องถิ่นด้านอื่นๆ เช่น การแสดงพื้นบ้าน